

Lovtidende A

2016

Udgivet den 9. juni 2016

8. juni 2016.

Nr. 635.

Lov om ændring af straffeloven

(Skærpelse af straffen for voldtægt og for samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af fysisk eller psykisk overlegenhed)

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt:

Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

§ 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 873 af 9. juli 2015, som ændret ved lov nr. 1880 af 29. december 2015 og lov nr. 170 af 27. april 2016, foretages følgende ændringer:

1. I § 216 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

»Stk. 4. Ved fastsættelse af straffen skal der lægges vægt på den særlige krænkelse, der er forbundet med lovovertrædelsen.«

Stk. 4 bliver herefter stk. 5.

2. § 222, stk. 1, 2. pkt., ophæves.

3. I § 222, stk. 2, indsættes efter »ved«: »udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed ved brug af«.

4. I § 222 indsættes som stk. 3:

»Stk. 3. Ved fastsættelse af straffen efter stk. 1 skal det indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 2016.

Givet på Christiansborg Slot, den 8. juni 2016

Under Vor Kongelige Hånd og Segl

MARGRETHE R.

/ Søren Pind

Udskriftsdato: 2. september 2021

2015/1 LSF 98 (Gældende)

Forslag til Lov om ændring af straffeloven (Skærpelse af straffen for voldtægt, for samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af fysisk eller psykisk overlegenhed og for falsk anklage)

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: Justitsmin., j.nr. 2015-731-0057

Forslag

til

Lov om ændring af straffeloven

(Skærpelse af straffen for voldtægt, for samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af fysisk eller psykisk overlegenhed og for falsk anklage)

§ 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 873 af 9. juli 2015, foretages følgende ændringer:

1. I § 164 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

»Stk. 4. Ved fastsættelse af straffen efter stk. 1 skal der lægges vægt på karakteren af det strafbare forhold, som de urigtige oplysninger vedrører, på omstændighederne ved afgivelsen af oplysningerne og på den krænkelse, der er forbundet med afgivelsen af oplysningerne.«

Stk. 4 bliver herefter stk. 5.

2. I § 216 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

»Stk. 4. Ved fastsættelse af straffen skal der lægges vægt på den særlige krænkelse, der er forbundet med lovovertrædelsen.«

Stk. 4 bliver herefter stk. 5.

3. § 222, stk. 1, 2. pkt., ophæves.

4. I § 222, stk. 2, indsættes efter »ved«: »udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed ved brug af«.

5. I § 222 indsættes som stk. 3:

»Stk. 3. Ved fastsættelse af straffen efter stk. 1 skal det indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 2016.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Lovforslagets hovedpunkter
 - 2.1. Voldtægt
 - 2.1.1. Gældende ret
 - 2.1.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.1.3. Lovforslagets udformning
 - 2.2. Samleje med et barn under 15 år
 - 2.2.1. Gældende ret
 - 2.2.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.2.3. Lovforslagets udformning
 - 2.3. Falsk anklage
 - 2.3.1. Gældende ret
 - 2.3.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.3.3. Lovforslagets udformning
3. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige
4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.
5. Administrative konsekvenser for borgerne
6. Miljømæssige konsekvenser
7. Forholdet til EU-retten
8. Hørte myndigheder og organisationer mv.
9. Sammenfattende skema

1. Indledning

Formålet med lovforslaget er at skærpe straffniveauet for voldtægt og for at skaffe sig samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed.

Sammen udgør disse overgreb de groveste seksualforbrydelser. Ofrene herfor bliver udsat for en af de alvorligste og voldsomste krænkelse af deres integritet og deres selvbestemmelsesret, og krænkelsen kan have langvarige konsekvenser for de pågældende.

Det nuværende straffniveau i sager om voldtægt og om samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed afspejler efter regeringens opfattelse ikke i tilstrækkelig grad den krænkelse af offeret, der finder sted, og de fysiske og psykiske konsekvenser, en sådan krænkelse kan påføre offeret. Der er derfor efter regeringens opfattelse behov for en skærpelse af straffniveauet for voldtægt og for at skaffe sig samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed.

Med lovforslaget lægges der på denne baggrund op til en generel forhøjelse af straffen for at tiltvinge sig samleje ved vold eller trussel om vold, for samleje med et barn under 12 år og for at skaffe sig samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed i størrelsesordenen 1 år i forhold til det gældende straffniveau. Der lægges endvidere op til en generel forhøjelse af straffen for at skaffe sig samleje ved anden ulovlig tvang eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, i størrelsesordenen 6 måneder i forhold til det gældende straffniveau.

Som konsekvens af de foreslåede forhøjelser af straffniveauet for voldtægt og for samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed bør der efter regeringens opfattelse samtidig ske en skærpelse af straffen for falsk anklage efter straffelovens § 164, stk. 1, for så vidt angår voldtægt og seksualforbrydelser mod børn. Der lægges med lovforslaget op til en forhøjelse af straffniveauet i disse sager med halvdelen i forhold til den straf, som ville blive fastsat af domstolene i dag.

I tilknytning til de foreslåede forhøjelser af straffniveauet for voldtægt og for samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed bør der efter regeringens opfattelse også ske en styrkelse af myndighedernes sagsbehandling. Lovforslaget vil derfor blive fulgt op af en række øvrige initiativer, som bl.a. skal medvirke til at sikre, at flest mulige af de begåede seksuelle overgreb meldes til politiet, og at sagerne håndteres på betryggende vis af myndighederne.

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Voldtægt

2.1.1. Gældende ret

2.1.1.1. Efter straffelovens § 216, stk. 1, straffes for voldtægt den, der tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold eller skaffer sig samleje ved anden ulovlig tvang, jf. § 260, eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, med fængsel indtil 8 år. Efter § 216, stk. 2, straffes for voldtægt den, der har samleje med et barn under 12 år, med fængsel indtil 12 år. Straffen for overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 1, kan efter § 216, stk. 3, stige til fængsel i 12 år, hvis voldtægten har haft en særligt farlig karakter, eller der i øvrigt foreligger særligt skærpende omstændigheder. Det skal efter § 216, stk. 4, ved fastsættelse af straffen for voldtægt i almindelighed indgå som en skærpende omstændighed, at forurettede er offer for menneskehandel.

Efter straffelovens § 225 finder bestemmelsen tilsvarende anvendelse med hensyn til andet seksuelt forhold end samleje.

2.1.1.2. Efter straffelovens § 216, stk. 1, nr. 1, skal samlejet være tiltvunget. Tvangen kan være udøvet ved vold eller ved trussel om vold. Vold omfatter fysisk magtanvendelse både i form af mekanisk tvang (hvor gerningsmanden i kraft af større fysisk styrke gennemtvinger samleje, eller hvor en eller flere holder offeret, mens en anden gennemfører samleje) og i form af kompulsiv tvang (hvor slag eller anden magtanvendelse bevirker, at offeret opgiver videre modstand). Den blotte fastholdelse af offeret udgør således vold omfattet af bestemmelsen.

2.1.1.3. Straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, 1. led, omfatter samleje opnået ved anvendelse af mindre alvorlige tvangsmidler end vold eller trussel om vold. De tvangsmidler, der er nævnt i straffelovens § 260, er – ud over vold og trussel om vold – trussel om betydelig skade på gods, om frihedsberøvelse eller om at fremsætte sigtelse for strafbart eller ærerørigt forhold eller at åbenbare privatlivet tilhørende forhold.

Straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, 2. led, omfatter samleje med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Tilstande, der er omfattet af 2. led, er søvn, bevidstløshed, stærk beruselse, hypnotisk trance, fysisk lamelse og lignende.

Situationer, der er omfattet af 2. led, kan betegnes som overrumplingstilfælde. Bestemmelsen tager sigte på konkrete situationer, hvor gerningsmanden har mulighed for at overrumple forurettede og begynde et samleje (eller andet seksuelt forhold, jf. § 225), før forurettede kan nå at reagere.

Strafansvaret efter § 216, stk. 1, nr. 2, 2. led, er ikke betinget af, at forholdet kan karakteriseres som udnyttelse, men der skal dog være tale om, at gerningsmanden ”skaffer sig” samleje, hvilket er snævrere end blot at ”have” samleje.

2.1.1.4. Straffelovens § 216, stk. 2, omfatter ethvert samleje med et barn under 12 år, hvor gerningsmanden har forsæt med hensyn til, at barnet var under 12 år. Har gerningsmanden alene handlet uagtsomt i forhold til, at barnet var under 12 år, er forholdet i stedet omfattet af straffelovens § 222 om samleje med barn under 15 år.

Der kan straffes i sammenstød mellem § 216, stk. 2, og § 216, stk. 1.

2.1.1.5. Straffen for overtrædelse af straffelovens § 216 fastsættes af domstolene på baggrund af en konkret vurdering af samtlige omstændigheder i den enkelte sag. Som følge af de mange forskelligartede forhold er der store variationer i straffene for voldtægt.

Straffen for *tiltvingelse af samleje ved vold eller trussel om vold* (nu straffelovens § 216, stk. 1, nr. 1) og *ved hensættelse i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen* (nu omfattet af § 216, stk. 1, nr. 2, 2. led), blev skærpet ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven (Skærpelse af straffen for voldtægt, vold, uagtsomt manddrab, uagtsom betydelig legemsbeskadigelse, forsætlig fareforvoldelse, biltyveri, grov forstyrrelse af ro og orden, menneskesmugling og menneskehandel mv.), hvor strafferammerne blev forhøjet fra fængsel indtil 6 år (10 år under særligt skærpende omstændigheder) til fængsel indtil 8 år (12 år under særligt skærpende omstændigheder) med henblik på en generel forhøjelse af strafudmålingsniveauet i størrelsesordenen 1 år i forhold til det hidtidige straffniveau.

Udgangspunktet for strafudmålingen for et enkeltstående tilfælde af fuldbyrdet overfaldsvoldtægt må i dag antages at være ca. 2 år og 6 måneders fængsel, hvis der ikke foreligger andre skærpende omstændigheder. I andre sager om voldtægt ved vold eller trussel om vold eller ved hensættelse i en hjælpeløs tilstand må udgangspunktet for strafudmålingen antages at være fra ca. 1 år og 6 måneders fængsel til op mod 2 års fængsel.

Ved fastsættelsen af straffen indgår det i almindelighed som en skærpende omstændighed, hvis der som led i voldtægten er udøvet betydelig vold, hvis voldtægten er begået over for et barn, hvis voldtægten har strakt sig over længere tid eller er begået af flere gerningsmænd, eller hvis gerningsmanden er trængt ind i et privat hjem for at begå voldtægt.

Det er i forarbejderne til straffelovens § 216 understreget, at strafudmålingen i voldtægtssager skal ske på grundlag af en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde af voldtægtens karakter og øvrige foreliggende omstændigheder og ikke på grundlag af en generelt forskellig vurdering af grovheden af voldtægt, der sker i forbindelse med socialt samvær eller i et parforhold, i forhold til overfaldsvoldtægt. At der er tale om et overfald, f.eks. ved at offeret udsættes for et pludseligt angreb på et offentligt sted, hvor offeret færdes alene, eller i eget hjem, hvor gerningsmanden er trængt ind, vil imidlertid i almindelighed udgøre en skærpende omstændighed, og straffen vil derfor alt andet lige være strengere. Der henvises til Folketings Tidende 2012-13, A, L 141 som fremsat, bemærkningerne til § 1, nr. 8, og pkt. 3.2.3 og 3.2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Dette er baggrunden for, at udgangspunktet for strafudmålingen er højere i sager om overfaldsvoldtægt. Omvendt anses det ikke for en formildende omstændighed, at en voldtægt er begået i forbindelse med socialt samvær eller i et parforhold.

Der er meget få sager om at *skaffe sig samleje ved anden ulovlig tvang end vold eller trussel om vold*

(straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, 1. led), og der kan næppe siges at være et egentligt udgangspunkt for strafudmålingen. Det må dog antages, at straffen i givet fald vil blive fastsat væsentligt lavere end straffen for tiltvingelse af samleje ved vold eller trussel om vold.

Straffen for at *skaffe sig samleje med en person, der befinder sig i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen* (straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, 2. led), blev ved lov nr. 633 af 12. juni 2013 fordoblet, således at udgangspunktet for strafudmålingen for et enkeltstående tilfælde af samleje nu må antages at være 8 måneders fængsel.

Hvis det er gerningsmanden, der har hensat forurettede i en tilstand, i hvilken denne ikke er i stand til at modsætte sig handlingen, uden at gerningsmanden dog har gjort det med forsæt til at skaffe sig samleje, udmåles straffen dog som udgangspunkt i et højere niveau, som afspejler, at forholdet nærmer sig hensættelse af offeret i en hjælpeløs tilstand med forsæt til samleje, hvor straffniveauet som nævnt er på linje med straffen for at tiltvinge sig samleje ved vold eller trussel om vold.

For så vidt angår udnyttelse af en *situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen* (overrumplingstilfælde), er udgangspunktet for strafudmålingen for et enkeltstående tilfælde af samleje 8 måneders fængsel, hvis der er tale om misbrug af et særligt tillidsforhold, som beror på gerningsmandens profession eller tilsvarende. Er der undtagelsesvist ikke tale om misbrug af et sådant særligt tillidsforhold, straffes overrumplingstilfældet på linje med blufærdighedskrænkelser. Endvidere bemærkes, at strafudmålingen i den konkrete sag ligeledes beror på, hvilken form for seksuelt forhold der er tale om, og det vil i praksis kunne føre til et gennemsnitligt lavere straffniveau i disse sager sammenlignet med andre overtrædelser af § 216, stk. 1, nr. 2, 2. led, fordi overrumplingstilfældene i praksis som oftest omfatter mildere grader af andet seksuelt forhold end samleje og kun meget sjældent fuldbyrdet samleje.

Straffniveauet for *samleje med et barn under 12 år* (straffelovens § 216, stk. 2) må antages at være på niveau med straffniveauet for at skaffe sig samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed. Det betyder, at udgangspunktet for strafudmålingen for et enkeltstående fuldbyrdet samleje med et barn under 12 år må antages at være 2 år og 6 måneders fængsel, jf. nærmere pkt. 2.2.1.2 nedenfor.

2.1.2. Justitsministeriets overvejelser

Voldtægt er en særlig form for alvorlig personfarlig kriminalitet, der indebærer en voldsom og traumatiserende krænkelse af offerets værdighed, integritet og selvbestemmelsesret. En voldtægt kan medføre langvarige psykiske konsekvenser for offeret.

Det nuværende straffniveau i sager om voldtægt afspejler efter Justitsministeriets opfattelse ikke i tilstrækkelig grad den krænkelse af offeret, der finder sted, og de fysiske og psykiske konsekvenser, en sådan krænkelse kan påføre offeret. Der er derfor efter Justitsministeriets opfattelse behov for en generel skærpelse af straffniveauet for voldtægt.

2.1.3. Lovforslagets udformning

Det foreslås, at der indsættes en ny bestemmelse i straffelovens § 216, som præciserer, at der ved fastsættelse af straffen skal lægges vægt på den særlige krænkelse, der er forbundet med lovovertrædelser. Der lægges med forslaget op til, at der sker en generel forhøjelse af strafudmålingsniveauet for voldtægt, således at straffen i højere grad afspejler den krænkelse af offerets værdighed, integritet og selvbestemmelsesret, der er forbundet med voldtægt.

Der lægges med forslaget nærmere op til, at der skal ske en generel forhøjelse af strafudmålingsniveauet for tiltvingelse af samleje ved vold eller trussel om vold (§ 216, stk. 1, nr. 1) eller ved hensættelse i en

tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen (omfattet af § 216, stk. 1, nr. 2, 2. led), og for samleje med et barn under 12 år (§ 216, stk. 2) med gennemgående 1 år i forhold til det gældende straffniveau. Det betyder eksempelvis, at udgangspunktet for strafudmålingen for en enkeltstående fuldbyrdet overfaldsvoldtægt eller for et enkeltstående fuldbyrdet samleje med et barn under 12 år vil være 3 år og 6 måneders fængsel, hvis der ikke foreligger andre skærpende omstændigheder. Det betyder også, at udgangspunktet for strafudmålingen for et enkeltstående fuldbyrdet samleje i andre sager om voldtægt ved vold eller trussel om vold – hvis der ikke foreligger andre skærpende omstændigheder – vil være fra ca. 2 år og 6 måneders fængsel til op mod 3 års fængsel.

Der lægges med forslaget endvidere op til, at der skal ske en generel forhøjelse af strafudmålingsniveauet for at skaffe sig samleje ved ulovlig tvang, jf. § 260, eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen (§ 216, stk. 1, nr. 2), med gennemgående 6 måneder i forhold til det gældende straffniveau. Eksempelvis vil udgangspunktet for strafudmålingen for et enkeltstående fuldbyrdet samleje med en person, der befinder sig i en tilstand, hvor den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, være 1 år og 2 måneder. Tilfælde, hvor gerningsmanden med forsæt til samleje har hensat offeret i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, er dog som nævnt ovenfor i stedet omfattet af den foreslåede forhøjelse på gennemgående 1 år i forhold til det hidtidige straffniveau, idet sådanne tilfælde forsæt bør straffes på linje med voldtægt ved vold eller trussel om vold.

Det bemærkes, at der som følge af de mange forskelligartede forhold omfattet af straffelovens § 216 er en meget stor variation i straffene for voldtægt, og at der efter omstændighederne vil være grundlag for at udmåle straffe, som ligger væsentligt over de udgangspunkter for strafudmålingen for voldtægt, der lægges op til med lovforslaget. Der vil f.eks. i almindelighed være grundlag for at udmåle en skærpet straf, hvis der som led i voldtægten er udøvet betydelig vold, hvis voldtægten er begået over for et barn, hvis voldtægten har strakt sig over længere tid eller er begået af flere gerningsmænd, eller hvis gerningsmanden er trængt ind i et privat hjem og her begår voldtægt. Der vil omvendt i almindelighed være grundlag for at udmåle en lavere straf end de angivne udgangspunkter, hvis der f.eks. er tale om andet seksuelt forhold end samleje (§ 225) eller om forsøg.

Strafudmålingen vil således fortsat bero på domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige omstændigheder i sagen, og det angivne straffniveau vil derfor kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der i den konkrete sag foreligger skærpende eller formildende omstændigheder, jf. hermed de almindelige regler om straffens fastsættelse i straffelovens kapitel 10.

Der er med lovforslaget ikke tilsigtet nogen ændring i bestemmelsens anvendelsesområde. Der tilsigtes heller ingen ændring i de forhold, der i almindelighed anses som skærpende eller formildende omstændigheder.

2.2. Samleje med et barn under 15 år

2.2.1. Gældende ret

2.2.1.1. Efter straffelovens § 222, stk. 1, straffes den, som har samleje med et barn under 15 år, med fængsel indtil 8 år. Det skal ved fastsættelse af straffen indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed. Efter bestemmelsens stk. 2 kan straffen stige til fængsel indtil 12 år, hvis gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved tvang eller fremsættelse af trusler.

Det fremgår af forarbejderne, at bestemmelsens stk. 2 omfatter en særlig form for udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed, jf. Folketingstidende 2007-02 (2. samling), tillæg A, side 6485.

Straffelovens § 222 indeholder et absolut forbud mod samleje med et barn under 15 år. Det er ikke afgørende, om barnet har samtykket, og det er også uden betydning for ansvarsbedømmelsen, om det er den ene eller den anden part, der har taget initiativet, eller om der har været tale om udnyttelse.

Efter straffelovens § 225 finder bestemmelsen tilsvarende anvendelse med hensyn til andet seksuelt forhold end samleje.

Strafansvar efter § 222 er betinget af, at der er handlet med forsæt, herunder i forhold til barnets alder. Strafansvar kan imidlertid efter straffelovens § 228 også ifaldes, hvis gerningsmanden har handlet uagtsomt i forhold til barnets alder.

Bestemmelsen er subsidiær til straffelovens § 216, stk. 2, om samleje med et barn under 12 år, og der skal ikke tillige straffes for overtrædelse af § 222, når barnet er under 12 år, og gerningsmanden har forsæt med hensyn hertil. Hvis et samleje med et barn under 12 år som følge af manglende forsæt med hensyn til barnets alder ikke kan straffes efter § 216, stk. 2, vil § 222 derimod kunne anvendes.

Der kan straffes i sammenstød mellem § 222 og straffelovens § 216, stk. 1.

2.2.1.2. Med hensyn til strafniveauer der en meget stor variation i grovheden af overtrædelser af forbudet mod samleje med et barn under 15 år, og denne store variation omfatter i praksis et meget stort antal sager. Samleje med et barn under 15 år adskiller sig på dette punkt afgørende fra voldtægt. Selv om der også forekommer betydelig variation i grovheden af voldtægt, er voldtægt generelt en meget grov forbrydelse, og det forekommer derfor kun undtagelsesvis, at voldtægt straffes med straffe i den lave ende af strafferammen.

At skaffe sig samleje med et barn under 15 år ved at udnytte sin fysiske eller psykiske overlegenhed er derimod altid en grov forbrydelse på linje med voldtægt.

Bestemmelsen i § 222, stk. 1, 2. pkt., om, at det ved fastsættelse af straffen skal indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samleje ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed, blev indsat ved lov nr. 501 af 17. juni 2008 (dengang som § 222, stk. 3). Ændringen indebærer, at sådanne sager i forhold til strafudmålingen skulle sidestilles med sager om voldtægt af voksne, selv om der ikke blev anvendt vold eller trusler om vold som middel til at opnå samleje med barnet.

Om vurderingen af, om gerningsmanden har udnyttet sin fysiske eller psykiske overlegenhed, fremgår bl.a. følgende af forarbejderne, jf. Folketingstidende 2007-08 (2. samling), tillæg A, side 6486:

»Hvis der er tale om et mindre barn, dvs. i alderen op til 10-11 år, vil der være en formodning for, at gerningsmanden har udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed til at opnå (eller forsøge at opnå) samlejet med barnet, selv om der ikke er anvendt vold eller trusler herom. Formodningen vil være stærkere, jo yngre barnet er, og jo mere intenst overgrebet er. Hvis barnet er i alderen 12-14 år vil det i højere grad end for de mindre børn bero på en individuel vurdering af den enkelte sags omstændigheder, om gerningsmanden kan antages at have udnyttet en sådan overlegenhed.

Den foreslåede bestemmelse vil bl.a. kunne finde anvendelse, hvor en voksen f.eks. har opbygget et særligt tillidsforhold mellem sig og barnet og på den måde skabt en situation, hvor barnet kan have særligt vanskeligt ved at sige fra over for den voksne. Det vil bl.a. kunne være tilfældet, hvor gerningsmanden er nært beslægtet med barnet, eller hvor gerningsmanden fungerer som idrætsleder mv.

Udnyttelse af psykisk overlegenhed vil bl.a. også kunne foreligge i tilfælde, hvor en voksen person uden tvang eller trusler har opnået samleje med et barn ved at lokke med forskellige former for gaver, underholdning eller lignende som »modydelse« for et seksuelt samkvem.«

Herudover fremgår det af forarbejderne, at der ved vurderingen af, om gerningsmanden har udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed, bør lægges vægt på aldersforskellen mellem gerningsmanden og barnet og på, om gerningsmanden har opsøgt barnet og taget initiativ til overgrebet.

Om straffniveauet for at skaffe sig samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed fremgår det nærmere af forarbejderne, at et enkeltstående tilfælde af fuldbyrdet samleje som udgangspunkt bør være ca. 2 år og 6 måneders fængsel (jf. Folketingstidende 2007-08 (2. samling), tillæg A, side 6484).

Den anførte strafposition vedrører alene et enkeltstående tilfælde af samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed. Straffen udmåles som udgangspunkt betydeligt højere i tilfælde, hvor gerningsmanden har begået flere eller særligt grove forhold, herunder hvor der er tale om mere vedvarende overgreb eller overgreb af særligt krænkende karakter. Det samme gælder, hvis der har bestået et særligt afhængighedsforhold mellem barnet og gerningsmanden, herunder i tilfælde af seksuelt misbrug inden for familien.

2.2.2. Justitsministeriets overvejelser

At skaffe sig samleje med et barn ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed er et groft misbrug af det enkelte barn, der kan have langvarige og traumatiserende konsekvenser for barnet. De samme forhold gør sig således gældende i sager om at skaffe sig samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed som ved voldtægt.

Det gældende straffniveau i sager om samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed afspejler efter Justitsministeriets opfattelse ikke i tilstrækkelig grad den traumatiserende krænkelse af det unge offer, der finder sted, og de langvarige fysiske og psykiske konsekvenser, en sådan krænkelse kan medføre. Der er derfor efter Justitsministeriets opfattelse behov for en generel skærpelse af straffniveauet for at skaffe sig samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed.

Strafskærpelsen bør efter Justitsministeriets opfattelse være på linje med strafskærpelsen for voldtægt, jf. pkt. 2.1 ovenfor, da der fortsat bør være en parallelitet i strafudmålingen mellem at skaffe sig samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed og overfaldsvoldtægt. Det

forhold, at der ikke har været anvendt vold eller trussel om vold mod barnet, bør i forhold til strafudmålingen fortsat opvejes af, at der har været tale om udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed.

Det bemærkes, at opnåelse af samleje ved at udnytte sin fysiske eller psykiske overlegenhed i praksis adskiller sig fra voldtægt ved, at der relativt hyppigere forekommer sager, hvor kriminaliteten består i gentagne samlejer gennem en længere periode. Dette vil i givet fald udgøre væsentlige skærpende omstændigheder, og det samme gælder, hvis der har bestået et særligt afhængighedsforhold mellem barnet og gerningsmanden, herunder i tilfælde af seksuelt misbrug inden for familien. Selv om udgangspunktet for strafudmålingen for et enkeltstående samleje ved at udnytte sin fysiske eller psykiske overlegenhed er på linje med udgangspunktet for strafudmålingen for en enkeltstående overfaldsvoldtægt, vil det fortsat i praksis jævnligt kunne forekomme, at straffniveauet i de groveste sager om samleje med et barn under 15 år er højere end i de groveste voldtægtssager med voksne som ofre.

2.2.3. Lovforslagets udformning

Det foreslås præciseret, at den forhøjede strafferamme i § 222, stk. 2, vedrører den form for udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed, som består i, at der anvendes tvang eller trusler over for barnet. Endvidere foreslås det at flytte bestemmelsen om, at det ved fastsættelse af straffen i almindelighed skal indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed, fra stk. 1, 2. pkt., til et nyt stk. 3.

Der lægges med forslaget op til, at der sker en generel forhøjelse af strafudmålingsniveauet for at skaffe sig samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed (§ 222, stk. 2 og 3, som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 4 og 5) med gennemgående 1 år i forhold til det gældende straffniveau. Det betyder, at udgangspunktet for strafudmålingen for et enkeltstående fuldbgyrdet samleje opnået ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed vil være 3 år og 6 måneders fængsel, hvis der ikke foreligger andre skærpende omstændigheder.

Det bemærkes, at der i almindelighed vil være grundlag for at udmåle en højere straf end det angivne udgangspunkt, hvis der f.eks. er tale om gentagne samlejer gennem en længere periode. Der vil omvendt i almindelighed være grundlag for at udmåle en lavere straf end det angivne udgangspunkt, hvis der f.eks. er tale om andet seksuelt forhold end samleje (§ 225) eller om forsøg.

Strafudmålingen vil således fortsat bero på domstolens konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige omstændigheder i sagen, og det angivne straffniveau vil derfor kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der i den konkrete sag foreligger skærpende eller formildende omstændigheder, jf. herved de almindelige regler om straffens fastsættelse i straffelovens kapitel 10.

Der er med lovforslaget ikke tilsigtet nogen ændring i bestemmelsens anvendelsesområde, herunder i vurderingen af, om gerningsmanden har udnyttet sin fysiske eller psykiske overlegenhed. Der tilsigtes heller ingen ændring i de forhold, der i almindelighed anses som skærpende eller formildende omstændigheder.

2.3. Falsk anklage

2.3.1. Gældende ret

2.3.1.1. Efter straffelovens § 164, stk. 1, straffes den, der afgiver urigtige oplysninger til offentlig myndighed med fortsæt til, at en uskyldig derved bliver sigtet, dømt eller undergivet strafferetlig retsfølge for et strafbart forhold. Straffen herfor er fængsel indtil 6 år.

Bestemmelsen omfatter skriftlige eller mundtlige urigtige tilkendegivelser over for en offentlig myndig-

hed, der peger på en bestemt, men ikke nødvendigvis navngiven, person som den skyldige eller muligt skyldige.

Det er en betingelse efter straffelovens § 164, stk. 1, at den, som mistanken kastes på, er uskyldig i den forstand, at den pågældende ikke er gerningsmand til den handling, der tillægges den pågældende. Således er også urigtige oplysninger, der fører til sigtelse for et alvorligere forhold end det, den beskyldte er skyldig i, omfattet af bestemmelsen.

Det er en forudsætning for strafansvar efter straffelovens § 164, stk. 1, at gerningsmanden har handlet med forsæt i relation til alle led i gerningsindholdet. Dette gælder både med hensyn til oplysningernes urigtighed og med hensyn til, at resultatet af handlingen ville blive, at en uskyldig blev sigtet, dømt eller undergivet strafferetlig retsfølge for et strafbart forhold.

2.3.1.2. En gennemgang af nyere trykt retspraksis viser, at falsk anklage for voldtægt efter straffelovens § 164, stk. 1, må antages som udgangspunkt at straffes med 20 dages fængsel. Der henvises til gennemgangen af retspraksis i bilag 2. Det bemærkes, at der ved gennemgangen af nyere trykt retspraksis ikke er fundet eksempler på domme om falsk anklage for en seksualforbrydelse mod et barn.

2.3.2. Justitsministeriets overvejelser

Kriminaliseringen af falsk anklage er begrundet i to væsentlige hensyn. For det første samfundets interesse i at kunne stole på de oplysninger, der meddeles retterne og den offentlige forvaltning, idet de tjener som grundlag for retternes afgørelser og forvaltningens dispositioner. Og for det andet risikoen for urigtige afgørelser baseret på usandfærdige udsagn, der kan have alvorlige konsekvenser for de involverede parter.

Hensynet bag kriminaliseringen af falsk anklage bør efter Justitsministeriets opfattelse afspejles ved fastsættelsen af straffen for overtrædelser af straffelovens § 164, stk. 1. Justitsministeriet ønsker derfor med lovforslaget at præcisere, hvilke omstændigheder i forbindelse med afgivelse af en falsk anklage og den efterforskning, som anklagen giver anledning til, der bør indgå ved fastsættelsen af straffen efter straffelovens § 164, stk. 1.

Hensynene bag kriminaliseringen af falsk anklage gør sig ikke mindst gældende i sager om falsk anklage for voldtægt eller for seksualforbrydelser mod børn. Sagerne kan have karakter af "ord mod ord" uden andre væsentlige konkrete beviser. Endvidere fremgår det af undersøgelsen "Voldtægt der anmeldes – del II: Falsk anmeldelse af voldtægt" (2009) (en analyse af de voldtægter mod kvinder, som blev anmeldt til politiet i perioden 2000-2002), at falske og sande anmeldelser i høj grad ligner hinanden. Det er således ikke åbenlyst ved anmeldelsen, at denne er falsk, hvorfor den falsk anklagede risikerer at blive udsat for en indgribende efterforskning. Endelig gør det sig gældende for disse sager, at den falsk anklagede risikerer både en længere ubetinget fængselsstraf og betydelig stigmatisering i offentligheden, der kan vedblive selv efter en eventuel påtaleopgivelse eller frifindelse i retten. Det er således efter Justitsministeriets opfattelse særligt krænkende at blive falsk anklaget for voldtægt eller en seksualforbrydelse mod et barn.

Som konsekvens af, at straffen for voldtægt og samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed foreslås hævet betydeligt med dette lovforslag, er der efter Justitsministeriets opfattelse behov for samtidig at skærpe straffen for falsk anklage efter straffelovens § 164, stk. 1.

2.3.3. Lovforslagets udformning

Det foreslås, at der indsættes en ny bestemmelse i straffelovens § 164, som præciserer, at der ved udmålingen af straffen for overtrædelse af § 164, stk. 1, skal lægges vægt karakteren af det strafbare forhold,

som de urigtige oplysninger vedrører, på omstændighederne ved afgivelsen af oplysningerne og på den krænkelse, der er forbundet med afgivelsen af oplysningerne.

Med dette forslag forudsættes det, at bl.a. følgende omstændigheder fremover skal indgå ved fastsættelsen af straffen for overtrædelse af § 164, stk. 1: Grovheden af den forbrydelse, som den falske anmeldelse vedrører, hvorvidt anmeldelsen har ført til efterforskningsskridt som sigtelse, varetægtsfængsling, ransagning eller legemesindgreb, konsekvenserne for forurettede, såfremt denne uretmæssigt er eller var blevet dømt for en forbrydelse, herunder risikoen for fratagelse af retten til at udføre sit nuværende erhverv eller for fratagelse af forældremyndighed over eller samvær med barn, og hvorvidt anmelderen har fastholdt anmeldelsen over en længere periode.

Med forslaget lægges der endvidere op til, at straffen for falsk anklage for voldtægt og for overtrædelser af straffelovens § 210, stk. 1, og kapitel 24 begået mod børn gennemgående forhøjes med halvdelen i forhold til den straf, der i dag ville blive fastsat af domstolene. Der lægges således eksempelvis op til, at de sager om falsk anklage for voldtægt, der i dag ville blive straffet med 20 dages fængsel, efter lovændringen skal straffes med 30 dages fængsel.

Forhøjelsen af straffniveauet for falsk anklage i netop disse sager skal ses i lyset af den foreslåede væsentlige forøgelse af straffniveauet for overtrædelse af straffelovens bestemmelser om voldtægt og om samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed. Der er med forslaget ikke i øvrigt tilsigtet nogen ændring i strafudmålingen for overtrædelser af straffelovens § 164, stk. 1.

Strafudmålingen vil fortsat bero på domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige omstændigheder i sagen, og det angivne straffniveau vil derfor kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der i den konkrete sag foreligger skærpende eller formildende omstændigheder, jf. herved de almindelige regler om straffens fastsættelse i straffelovens kapitel 10.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

De foreslåede straffskærpelser vil medføre en forøgelse af strafmængden og vil således alt andet lige betyde et øget behov for pladser i kriminalforsorgens institutioner.

På baggrund af en gennemsnitsberegning med afsæt i antallet af overtrædelser af de pågældende bestemmelser samt af længden af den straf, der udmåles herfor efter det gældende regelsæt, skønnes det, at det øgede pladsbehov som følge af de foreslåede straffskærpelser udgør 79 fængselspladser. Det er forudsat, at afsoningen sker i lukket regi.

De foreslåede straffskærpelser vil imidlertid først få virkning en vis tid efter lovforslagets ikrafttræden. Det skyldes, at straffskærpelserne alene finder anvendelse på forhold, der er begået efter lovens ikrafttræden, at der medgår nogen tid til efterforskning, retsforfølgning og fuldbyrdelse af disse forhold, samt at merbelastningen for kriminalforsorgen som følge af strafforøgelsen først får virkning efter, at den straf, der udmåles efter det gældende regelsæt, er afsonet. Denne forsinkelse i virkningen af de foreslåede straffskærpelser medfører, at effekterne af straffskærpelserne først skønnes fuldt indfaset fra 2020.

Med den aktuelle belægssituation i kriminalforsorgens institutioner skønnes det, at de 79 fængselspladser vil kunne rummes inden for den eksisterende kapacitet. Såfremt den aktuelle belægssituation ændres, vil denne forudsætning ligeledes kunne ændres.

Forslaget skønnes at medføre merudgifter for kriminalforsorgen til drift på ca. 51 mio. kr. årligt fuldt indfaset. Indfasningsprofilen skønnes at blive 5 mio. kr. i 2017, 15 mio. kr. i 2018, 43 mio. kr. i 2019 og 51 mio. kr. årligt fra 2020 og frem.

Der knytter sig en række usikkerheder til skønnet af den reelle merbelastning for kriminalforsorgen som følge af de foreslåede strafskærper. En række faktorer, herunder ændringer i kriminalitetsudviklingen, varetægtsbelægget og strafmassen, har således betydning for vurderingen af det yderligere kapacitetsbehov i kriminalforsorgens institutioner, som forslaget medfører.

Forslaget skønnes endvidere at kunne medføre merudgifter for domstolene og anklagemyndigheden som følge af et øget antal nævningsager. Eventuelle merudgifter for domstolene og anklagemyndigheden som følge af et øget antal nævningsager afholdes inden for den eksisterende økonomiske ramme.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Lovforslaget har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

6. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

7. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.

8. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 23. oktober 2015 til den 20. november 2015 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre og Vestre Landsret, samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Foreningen af Offentlige Anklagere, Politiforbundet, Advokatrådet, Danske Advokater, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Amnesty International, Danske Regioner, Det Kriminalpræventive Råd, Institut for Menneskerettigheder, Justitia, KL, Landsforeningen (KRIM), Retspolitisk Forening, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børns Vilkår, Danner, Dansk Kvindesamfund, Dansk Socialrådgiverforening, Foreningen af Socialchefer, Center for Seksuelle Overgreb, Center for Voldtægts ofre, Hjælp Voldsofre, Joan-søstrene, Kvinderådet, Landsforeningen for Voldsramte Kvinder, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK), Landsorganisationen mod seksuelle overgreb, Mødrehjælpen, Offerrådgivningerne i Danmark, Red Barnet, Exit-cirklen, Tænk tanken VM Viden om Mænd, Foreningen Far og Seksualpolitisk Forum.

9. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Lovforslaget vurderes at have økonomiske konsekvenser for staten. Det skønnes, at udgifterne vil være 5 mio. kr. i 2017, 15 mio. kr. i 2018, 43 mio. kr. i 2019 og 51 mio. kr. årligt fra 2020 og frem.

		Forslaget skønnes endvidere at kunne medføre merudgifter for domstolene samt anklagemyndigheden som følge af et øget antal nævningsager. Eventuelle merudgifter for domstolene og anklagemyndigheden som følge af et øget antal nævningsager afholdes inden for den eksisterende økonomiske ramme.
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Efter straffelovens § 164, stk. 1, straffes den, der afgiver urigtige oplysninger til offentlig myndighed med forsæt til, at en uskyldig derved bliver sigtet, dømt eller undergivet strafferetligt retsfølge for et strafbart forhold. Straffen herfor er fængsel indtil 6 år.

Det foreslås, at der indsættes en ny bestemmelse i § 164, stk. 4, som præciserer, at der ved fastsættelse af straffen for overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 1, skal lægges vægt på karakteren af det strafbare forhold, som de urigtige oplysninger vedrører, på omstændighederne ved afgivelsen af oplysningerne og på den krænkelse, der er forbundet med afgivelsen af oplysningerne. Bestemmelsen er ikke udtømmende.

Med dette forslag forudsættes det, at bl.a. følgende omstændigheder fremover skal indgå ved fastsættelsen af straffen for overtrædelse af § 164, stk. 1: Grovheden af den forbrydelse, som den falske anmeldelse vedrører, hvorvidt anmeldelsen har ført til efterforskningsskridt som sigtelse, varetægtsfængsling, ransagning eller legemesindgreb, konsekvenserne for forurettede, såfremt denne uretmæssigt er eller var blevet dømt for en forbrydelse, herunder risikoen for fratagelse af retten til at udføre sit nuværende erhverv eller for fratagelse af forældremyndighed over eller samvær med barn, og hvorvidt anmelderen har fastholdt anmeldelsen over en længere periode.

Med forslaget lægges der endvidere op til, at straffen for falsk anklage for voldtægt og for overtrædelser

af straffelovens § 210, stk. 1, og kapitel 24 begået mod børn gennemgående forhøjes med halvdelen i forhold til den straf, der i dag ville blive fastsat af domstolene. Der lægges således eksempelvis op til, at de sager om falsk anklage for voldtægt, der i dag ville blive straffet med 20 dages fængsel, efter lovændringen skal straffes med 30 dages fængsel.

Strafudmålingen vil fortsat bero på domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige omstændigheder i sagen, og det angivne straffniveau vil derfor kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der i den konkrete sag foreligger skærpende eller formildende omstændigheder, jf. herved de almindelige regler om straffens fastsættelse i straffelovens kapitel 10.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 2

Straffelovens § 216, stk. 1, angår voldtægt ved tvang eller udnyttelse af en hjælpeløs tilstand eller situation. Straffen herfor er fængsel indtil 8 år. Straffen kan under særligt skærpende omstændigheder stige til fængsel indtil 12 år, jf. stk. 3.

Straffelovens § 216, stk. 2, angår voldtægt ved samleje med et barn under 12 år. Straffen herfor er fængsel indtil 12 år.

Det foreslås, at der indsættes en ny bestemmelse i straffelovens § 216, stk. 4, som præciserer, at der ved fastsættelse af straffen efter stk. 1-3 skal lægges vægt på den særlige krænkelse, der er forbundet med lovovertrædelsen. Der lægges med forslaget op til, at der sker en generel forhøjelse af strafudmålingsniveauet for voldtægt, således at straffen i højere grad afspejler den krænkelse af offerets værdighed, integritet og selvbestemmelsesret, der er forbundet med voldtægt.

Der lægges med forslaget nærmere op til, at der sker en generel forhøjelse af strafudmålingsniveauet for tiltvingelse af samleje ved vold eller trussel om vold (§ 216, stk. 1, nr. 1) eller ved hensættelse af forurettede i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen (omfattet af § 216, stk. 1, nr. 2, 2. led), og for samleje med et barn under 12 år (§ 216, stk. 2) med gennemgående 1 år i forhold til det gældende straffniveau. Det betyder eksempelvis, at udgangspunktet for strafudmålingen for en enkeltstående fuldbyrdet overfaldsvoldtægt eller for et enkeltstående fuldbyrdet samleje med et barn under 12 år vil være 3 år og 6 måneders fængsel, hvis der ikke foreligger andre skærpende omstændigheder. Det betyder også, at udgangspunktet for strafudmålingen for et enkeltstående fuldbyrdet samleje i andre sager om voldtægt ved vold eller trussel om vold – hvis der ikke foreligger andre skærpende omstændigheder – vil være fra ca. 2 år og 6 måneders fængsel til op mod 3 års fængsel.

Der lægges med forslaget endvidere op til, at der sker en generel forhøjelse af strafudmålingsniveauet for at skaffe sig samleje ved ulovlig tvang, jf. § 260, eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen (§ 216, stk. 1, nr. 2), med gennemgående 6 måneder i forhold til det gældende straffniveau. Eksempelvis vil udgangspunktet for strafudmålingen for et enkeltstående fuldbyrdet samleje med en person, der befinder sig i en tilstand, hvor den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, være 1 år og 2 måneder. Tilfælde, hvor gerningsmanden med forsæt til samleje har hensat offeret i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, er dog som nævnt i stedet omfattet af den foreslåede forhøjelse på gennemsnitligt 1 år i forhold til det hidtidige straffniveau, idet sådanne tilfælde forsat bør straffes på linje med voldtægt ved vold eller trussel om vold.

Det bemærkes, at der som følge af de mange forskelligartede forhold omfattet af straffelovens § 216 er en meget stor variation i straffene for voldtægt, og at der efter omstændighederne vil være grundlag for at

udmåle straffe, som ligger væsentligt over de udgangspunkter for strafudmålingen for voldtægt, der lægges op til med lovforslaget. Der vil f.eks. i almindelighed som hidtid være grundlag for at udmåle en skærpet straf, hvis der som led i voldtægten er udøvet betydelig vold, hvis voldtægten er begået over for et barn, hvis voldtægten har strakt sig over længere tid eller er begået af flere gerningsmænd, eller hvis gerningsmanden er trængt ind i et privat hjem og her begår voldtægt. Der vil omvendt i almindelighed være grundlag for at udmåle en lavere straf end de angivne udgangspunkter, hvis der f.eks. er tale om andet seksuelt forhold end samleje (§ 225) eller om forsøg.

Strafudmålingen vil således fortsat bero på domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige omstændigheder i sagen, og det angivne straffniveau vil derfor kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der i den konkrete sag foreligger skærpende eller formildende omstændigheder, jf. hermed de almindelige regler om straffens fastsættelse i straffelovens kapitel 10.

Der er med lovforslaget ikke tilsigtet nogen ændring i bestemmelsens anvendelsesområde. Der tilsigtes heller ingen ændring i de forhold, der i almindelighed anses som skærpende eller formildende omstændigheder, og det gældende stk. 4 om, at det ved straffens fastsættelse i almindelighed skal indgå som en skærpende omstændighed, at forurettede er offer for menneskehandel, videreføres uændret som stk. 5.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 3-5

Efter straffelovens § 222, stk. 1, straffes den, som har samleje med et barn under 15 år, med fængsel indtil 8 år, medmindre forholdet er omfattet af § 216, stk. 2. Ved fastsættelsen af straffen skal det indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed, jf. 2. pkt. Har gerningsmanden skaffet sig samlejet ved tvang eller fremsættelse af trusler, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år, jf. stk. 2.

Det foreslås med *nr. 4* præciseret, at den forhøjede strafferamme i § 222, stk. 2, vedrører den form for udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed, som består i, at der anvendes tvang eller trusler over for barnet. Endvidere foreslås det med *nr. 3* og *5* at flytte bestemmelsen om, at det ved fastsættelse af straffen i almindelighed skal indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed, fra stk. 1, 2. pkt., til et nyt stk. 3.

Med hensyn til, hvad der forstås ved at skaffe sig samleje ved at udnytte sin fysiske eller psykiske overlegenhed, henvises til pkt. 2.2.1.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Der lægges med de foreslåede ændringer op til, at der sker en generel forhøjelse af strafudmålingsniveauet for at skaffe sig samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed (§ 222, stk. 2 og 3) med gennemgående 1 år i forhold til det gældende straffniveau. Det betyder, at udgangspunktet for strafudmålingen for et enkeltstående fuldbyrdet samleje opnået ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed vil være 3 år og 6 måneders fængsel, hvis der ikke foreligger andre skærpende omstændigheder.

Det bemærkes, at der i almindelighed vil være grundlag for at udmåle en højere straf end det angivne udgangspunkt, hvis der f.eks. er tale om gentagne samlejer gennem en længere periode. Der vil omvendt i almindelighed være grundlag for at udmåle en lavere straf end det angivne udgangspunkt, hvis der f.eks. er tale om andet seksuelt forhold end samleje (§ 225) eller om forsøg.

Strafudmålingen vil således fortsat bero på domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige omstændigheder i sagen, og det angivne straffniveau vil derfor kunne fraviges i op- eller nedadgående

retning, hvis der i den konkrete sag foreligger skærpende eller formildende omstændigheder, jf. herved de almindelige regler om straffens fastsættelse i straffelovens kapitel 10.

Der er med lovforslaget ikke tilsigtet nogen ændring i bestemmelsens anvendelsesområde, herunder for så vidt angår området for stk. 2 og for så vidt angår vurderingen af, om gerningsmanden har udnyttet sin fysiske eller psykiske overlegenhed. Der tilsigtes heller ingen ændring i de forhold, der i almindelighed anses som skærpende eller formildende omstændigheder.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. juli 2016. Loven finder anvendelse på lovovertrædelser, der er begået efter lovens ikrafttræden, jf. straffelovens § 3.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

§ 164. ---

Stk. 2-3. ---

Stk. 4. Efter den forurettedes begæring kan det i dommen bestemmes, at domsslutningen og så meget af domsgrundene, som retten skønner fornødent, ved offentlig foranstaltning skal kundgøres i en eller flere offentlige tidender.

§ 216. ---

Stk. 2-3. ---

Stk. 4. Det skal ved straffens fastsættelse i almindelighed indgå som en skærpende omstændighed, at forurettede er ofre for menneskehandel.

§ 222. Den, som har samleje med et barn under 15 år, straffes med fængsel indtil 8 år, medmindre forholdet er omfattet af § 216, stk. 2. Ved fastsættelse af straffen skal det indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed.

Stk. 2. Har gerningsmanden skaffet sig samlejet ved tvang eller fremsættelse af trusler, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år.

Lovforslaget

§ 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 873 af 9. juli 2015, foretages følgende ændringer:

1. I § 164 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

»Stk. 4. Ved fastsættelse af straffen efter stk. 1 skal der lægges vægt på karakteren af det strafbare forhold, som de urigtige oplysninger vedrører, på omstændighederne ved afgivelsen af oplysningerne og på den krænkelse, der er forbundet med afgivelsen af oplysningerne.«

Stk. 4 bliver herefter stk. 5.

2. I § 216 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

»Stk. 4. Ved fastsættelse af straffen skal der lægges vægt på den særlige krænkelse, der er forbundet med lovovertrædelsen.«

Stk. 4 bliver herefter stk. 5.

3. § 222, stk. 1, 2. pkt., ophæves.

4. I § 222, stk. 2, indsættes efter »ved«: »udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed ved brug af«.

5. I § 222 indsættes som stk. 3:

»Stk. 3. Ved fastsættelse af straffen efter stk. 1 skal det indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 2016.

Gennemgang af trykt retspraksis vedrørende falsk anklage for voldtægt

ØLD af 7. april 2009 (UfR 2009.505)

En kvinde anklagede urigtigt to personer for at have voldtaget hende i hendes hjem. Henset til overtrædelsens karakter, herunder at de pågældende i anledningen af anmeldelsen var blevet sigtet for voldtægt og afhørt af politiet, fastsatte landsretten straffen til fængsel i 20 dage. Straffen blev henset til tiltaltes særlige personlige forhold, herunder hendes behandling i psykiatrisk regi, undtagelsesvis gjort betinget.

ØLD af 8. november 2007 (UfR 2008.545)

En kvinde anklagede urigtigt sin tidligere ægtefælle for at have forsøgt at voldtage hende i hendes hjem. Byretten fastsatte straffen til fængsel i 20 dage. Landsretten stadfæstede afgørelsen med henvisning til, at der var tale om en meget alvorlig sigtelse, at tiltaltes tidligere ægtefælle havde været mistænkt for forbrydelsen i knap 5 måneder, og at anmeldelsen var indgivet som led i tiltaltes uoverensstemmelse med sin tidligere ægtefælle.

VLD af 15. maj 2006 (TfK 2006.544)

En kvinde anklagede urigtigt en mand for forsøg på voldtægt. Anklagen blev indgivet af kvinden, da hendes daværende kæreste opdagede en sms-korrespondance med den pågældende mand, hvilket havde ført til et skænderi. Byretten fastsatte straffen til fængsel i 20 dage. Landsretten stadfæstede afgørelsen med henvisning til, at tiltalte havde fastholdt anmeldelsen ved to afhøringer med et par ugers mellemrum.

VLD af 11. maj 2005 (TfK 2005.560)

En kvinde anklagede urigtigt en mand for voldtægt. Han blev derfor sigtet for voldtægt og underkastet en lægeundersøgelse. Byretten fastsatte straffen til fængsel i 20 dage under henvisning til anmeldelsens alvorlige karakter. Landsretten stadfæstede dommen af de grunde, som byretten havde anført.

VLD af 12. december 2002 (TfK 2003.197)

En kvinde anklagede urigtigt to mænd for at have slået og tvunget hende ind i en bil, hvor den ene person havde haft andet seksuelt forhold end samleje med hende. Byretten fastsatte straffen til fængsel i 20 dage under henvisning til, at der var tale om en falsk anmeldelse for en alvorlig forbrydelse, at tiltalte fastholdt anmeldelsen under politiets efterfølgende afhøring, og at de to mænd blev afhørt af politiet. Landsretten stadfæstede dommen af de grunde, som byretten havde anført.

ØLD af 9. februar 2000 (TfK 2000.287)

En kvinde anklagede urigtigt sin tidligere samlever for voldtægt. Byretten fastsatte straffen til fængsel i 30 dage under henvisning til, at der var tale om falsk anmeldelse for en meget alvorlig forbrydelse, der medførte, at den pågældende blev anholdt og sigtet for voldtægt. Landsretten udtalte, at det som udgangspunkt må anses for påkrævet, at en falsk anmeldelse for en så alvorlig sigtelse som voldtægt medfører ubetinget fængselsstraf, når der sker anholdelse og afhøring af den sigtede. Under henvisning til parternes tidligere noget særegne livsførelse, hvorunder tiltalte efter det oplyste undertiden var blevet udsat for vold og i nogen grad kunne have følt sig forfulgt af sin tidligere samlever, samt fællesbarnets særlige afhængighed af tiltalte som følge af spastisk handicap, gjorde landsretten undtagelsesvis straffen betinget.

ØLD af 10. juni 1982 (UfR 1982.1059)

En kvinde anklagede urigtigt en mand for at have voldtaget hende i en bil. Kvinden var kommet for sent hjem til sin samlever og havde forklaret forsinkelsen med, at hun var blevet voldtaget, og hendes samlever havde insisteret på, at hun skulle anmelde forholdet. Tiltalte blev i byretten idømt en betinget dom uden straffastsættelse og en tillægsgbøde på 1.000 kr. Landsretten skærpede straffen til 20 dages hæfte.